

Sažetci radova

Multikulturalizam u svijetu i Hrvati u iseljeništvu

Marin Sopta

Autor daje povijesni prikaz multikulturalizma u svijetu od njegova početka do danas. Iz opisa multikulturalizma u Kanadi i Australiji i europskim zemljama može se zaključiti kako koncept multikulturalizma nije jednak u svim zapadnim demokratskim zemljama svijeta. On ovisi o različitim uvjetima u svakoj državi, od povijesti, političke kulture i tradicije pa do političkih prilika u današnje vrijeme. Za razliku od Kanade, gdje je politiku multikulturalizma Parlament usvojio s ciljem da se sačuva jedinstvo zemlje koje je bilo dovedeno u pitanje zbog političkih previranja u pokrajini Quebecu, politika multikulturalizma u Australiji produkt je demografskih promjena u društvu nastalih doseljavanjem velikog broja useljenika koji nisu bili anglosaksonskog porijekla, s jedne strane, a s druge novog odnosa savezne vlade prema pripadnicima aboridžinskih naroda. Autor tvrdi da su politiku multikulturalizma u spomenutim državama, i pored činjenice da je od samog početka imala žestoke kritičare i protivnike, u mnogočemu prilično dugo njihove vlade idealizirale. Politika multikulturalizma u zapadno-europskim zemljama, u usporedbi s Australijom i Kanadom, nije nikada bila prihvaćena, štoviše njihovi su je politički vođe proglasili mrtvom. Najbolji primjer za to jest Njemačka i kancelarka Merkel, koja je takvu izjavu javno dala. Politiku multikulturalizma, naročito u Velikoj Britaniji, Francuskoj, Nizozemskoj i nekim drugim europskim zemljama, prihvatile su vlade spomenutih država kako bi javno priznale kulturne razlike odnosno postojanje različitih iseljeničkih skupina koje žive i djeluju u tim sredinama. Za razliku od Kanade i Australije, koje su formirale posebna ministarstva multikulturalizma i koje imaju posebne fondove za promociju kulture, književnosti, etničkih tradicija i drugog, europske države imaju ne samo manje fondove nego i drukčije pristupe i politiku prema imigrantskim skupinama.

Pregled položaja i integracijskog značaja hrvatskih iseljenika u Njemačkoj

Katica Jurčević

Autorica u radu daje kratak pregled povijesti hrvatskih iseljenika u Njemačkoj, a potom istražuje današnji položaj Hrvata ondje. Pritom je iseljavanje Hrvata u Njemačku nakon Drugog svjetskog rata podijelila u tri razdoblja: od 1945. do sredine 1960-ih godina, od sredine 1960-ih do 1990. te nakon 1990., a u analizi demografskih značajki Hrvata u Njemačkoj služila se službenim podacima Njemačkog saveznog statističkog ureda za 2009. godinu. Autorica drži da je najveću ulogu u očuvanju identiteta hrvatske zajednice u Njemačkoj odigralo 85 hrvatskih katoličkih misija koje djeluju na cij-

lom teritoriju Njemačke, no važno je i djelovanje hrvatskih etničkih organizacija te hrvatskih dopunskih škola, organiziranih u dva modela: jedan u nadležnosti Republike Hrvatske, a drugi u nadležnosti njemačkih saveznih zemalja. Autorica smatra da su se Hrvati vrlo dobro integrirali u njemačko društvo, a njihovoj odluci povratka u Domovinu znatno pridonosi negativan odnos hrvatskih državnih institucija prema njihovoj reintegraciji, čime sebi nanose dvostruku štetu: odustaju od korištenja integracijskih potencijala hrvatskog iseljeništva, koji zatim na hrvatski prostor dolazi kao sredstvo globalnih neokolonijalnih interesa.

Hrvati u Njemačkoj — domovinska Crkva i domovina: stanje i perspektive

Adolf Polegubić

Autor u radu ponajprije govori o dušobrižništvu za Hrvate u inozemstvu, a potom se osvrće na hrvatsko dušobrižništvo u Njemačkoj. Posebno je istaknuo važnost Hrvatskoga dušobrižničkog ureda u Frankfurtu na Majni te njegovih brojnih aktivnosti. Ured je tako u rujnu 1978. godine pokrenuo list hrvatskih katoličkih misija u Njemačkoj *Živa zajednica*, o kojem se također iscrpnije govori u radu. Na kraju je progovorio i o perspektivi novih odnosa hrvatskoga iseljeništva i domovine istaknuvši kako danas hrvatske katoličke misije u Njemačkoj i u svijetu djeluju u sasvim novim okolnostima te kako će se jedino iz razumijevanja tih novih odnosa moći ostvarivati i perspektive novih odnosa domovinske Crkve i domovine prema hrvatskom iseljeništvu.

Autor zaključuje kako je nakon prijedehih dvadeset godina hrvatske samostalnosti hrvatsko iseljeništvo sačuvalo čist obraz pred cjelokupnom hrvatskom javnošću. S obzirom na to da hrvatsko iseljeništvo sa svojim umnim i materijalnim potencijalom i životnim iskustvom dosad nije bilo dobrodošlo u hrvatskoj političkoj javnosti, za nadati se da će ubuduće biti drukčije, što upućuje na perspektivu novih odnosa. U tom smislu autor posebnu nadu polaže u mlade sve uspješnije naraštaje hrvatskih iseljenika.

Mladi Hrvati u Njemačkoj

Jadranka Gvozdanović

Prilog daje kratak pregled povijesti hrvatske manjine u SR Njemačkoj od sredine dvadesetog stoljeća i oscilacija u migracijskim valovima koje su bile uvjetovane ne samo ekonomski nego u bitnoj mjeri i politički. Mladi Hrvati druge (i treće) generacije u Njemačkoj, koji se po naobrazbi u prosjeku pozitivno razlikuju od ostalih stanovnika Njemačke, razvili su pored transnacionalizma i transkulturalizam te predstavljaju velik potencijal za Hrvatsku u EZ.

Fenomen preoceanske lančane migracije i lokalni/regionalni identiteti

Rebeka Mesarić Žabčić

Lančana migracija označava skupno iseljavanje ljudi iz istog (A) područja (mjesto, regije) i njihovo skupno naseljavanje u drugo (B) područje. Prva iseljena skupina obično širi svoju skupinu na određenom području (B) regrutacijom novih članova iz istog područja iseljavanja (A). U radu se govori o fenomenu lančane migracije hrvatskih iseljenika s područja Dalmacije (Podgora), Kvarnera (Susak) u prekomorske zemlje (Novi Zeland, Sjedinjene Američke Države) u razdoblju s kraja 19. i 20. stoljeća u kontekstu njenog utjecaja u očuvanju lokanog/regionalnog identiteta. Rad se sastoji od dva konceptualno povezana dijela koja ujedinjuju povijesnu i suvremenu komponentu. U

Sažetci radova

prvom dijelu nastoji se pokazati kako su pojedine elemente (jezik, kultura, običaji) svojstvene određenoj regiji (Kvarner, dalmatinski otoci, Dalmacija) hrvatski iseljenici prenosili iz jedne društvene sredine u drugu i kako su ti elementi živjeli, preživljavali i modificirali se u zajednici pod utjecajem elementa nove društvene sredine. U drugom dijelu govori se o ulozi i značenju tradicijskog (lokanog/regionalnog) u suvremenom kontekstu, u oblikovanju identiteta potomaka iseljenika.

Samoborsko iseljeničtvo u Sjedinjenim Američkim Državama: pogled iz domovine

Danijel Vojak

U radu su korišteni statistički izvori, arhivska i periodička građa te relevantna literatura. Analizom je obuhvaćeno iseljavanje stanovništva samoborskoga kotara u razdoblju od 1880-ih do 1918. na područje SAD-a. Prema dostupnim statističkim podacima u ovom se razdoblju u SAD iselilo između 2419 i 6781 stanovnika samoborskoga kotara. Većinom se iseljalo muško stanovništvo s ruralnih područja kotara, a dio iseljenih Samoboraca organizirao se u društva putem kojih su aktivnije i organiziranije prikupljali pomoć za stanovnike »staroga kraja«. Veći dio iseljenih Samoboraca ostao je u SAD-u živjeti, dok se tek manji dio njih vratio.

Istaknuti Hrvati u gospodarskom razvoju Novog Zelanda do Drugoga svjetskog rata

Ana Jura

U radu je obrađeno djelovanje hrvatskih iseljenika u Novom Zelandu od početka doseljavanja pa do Drugoga svjetskog rata. Uz pomoć arhivske građe Hrvatskoga državnog arhiva, ponajprije fondova Saveza organizacija iseljenika i Iseljeničkoga komesarijata, kao i relevantne literature, pokušala se što podrobnije objasniti uloga i doprinos Hrvata u gospodarskom životu Novog Zelanda. Osim što su se razmotrili razlozi iseljavanja iz domovine, kao i okolnosti i krajevi doseljavanja u Novi Zeland, analizirale su se i gospodarsko-socijalne prilike i uvjeti s kojima su se suočili naši iseljenici. Budući da nisu poznavali jezik te da su mahom bili siromašni, prvi poslovi koje su obavljali ujedno su bili oni fizički najteži. S vremenom su postupnim radom izgradili svoj status u novozelandskom društvu, te su postali priznati djelatnici u raznim granama gospodarstva.

Hrvatske migrantske virtualne zajednice (HMOVZ) u Argentini: konstruiranje identiteta u kiberprostoru (na primjeru Argentine)

Marina Perić Kaselj

U radu govorim o utjecaju informacijsko-komunikacijske tehnologije u konstruiranju identiteta HMOVZ u Argentini. Putem analize načina samopredstavljanja (profil zajednica — osnovne informacije i vizualni elementi/fotografije) HMOVZ u Argentini na društvenoj mreži Facebooku želim odgovoriti na pitanje kako iseljenici i njihovi potomci kao sudionici kompjutorski posredovane komunikacije čine zajednicu/e, kakva su njezina obilježja te koliko one odstupaju od zajednica u klasičnom smislu (stvarnom *off-line* svijetu)? Jesu li i koliko su isprepleteni mitološki sadržaji preneseni kroz iskustva i sjećanja iseljenika te koji su načini nove interpretacije povijesti potomaka iseljenika u svojstvu kohezivnog elementa u definiranju identiteta i pripadnosti zajednici?

Hrvati u Brazilu

Marina Deur

Broj Hrvata i njihovih potomaka u Brazilu procjenjuje se danas na 20.000. U Brazilu živi sve manji broj Hrvata rođenih u Hrvatskoj, a stasava već četvrta generacija njihovih potomaka. Hrvatsko iseljenništvo u Brazilu pristiglo je u dva vala, a prvi val useljavanja zbio se tijekom 19. stoljeća. U nekim brazilskim naseljima nailazimo na mnoštvo hrvatskih potomaka koji više i ne znaju da su se njihovi preci prije stotinjak godina doselili iz hrvatskih krajeva. U razdoblju između dva svjetska rata Brazil uvodi novu, izrazito useljeničku politiku. Tako 1924. godine pokreće snažnu promidžbu za sustavno useljavanje poljoprivrednika za rad na plantažama kave. Položaj onih koji su završili u unutrašnjosti države i radili kao poljoprivrednici bio je gotovo jednak ili čak teži od položaja robova. Hrvati koji su živjeli u gradskim područjima snašli su se bolje. Dio se uspješno bavio trgovačkim poslovima, a drugi su bili činovnici i ostale slobodne profesije. Drugi val useljavanja bilježimo poslije Drugog svjetskog rata, a razlozi su bili poglavito ekonomski i politički. To su skupine iz svih hrvatskih krajeva, a većina je ostala u gradu São Paulu. Mnogi intelektualci, vojne osobe, svećenici, pripadnici slobodnih zanimanja, kvalificirani stručnjaci i poduzetnici čine sada hrvatsku dijasporu u Brazilu. Danas je sve manje naših ljudi rođenih u Hrvatskoj. Treće, četvrte generacije naših iseljenika asimilirane su, no i među njima se često budi zanimanje za »korijene«, osobito u trećem naraštaju.

Hrvatska kulturna promidžba kao jedan od preduvjeta očuvanja nacionalnog identiteta Hrvata u inozemstvu

Zdenka Weber

Očuvanje nacionalnog identiteta jedna je od trajnih želja i iznimno važan cilj kada je riječ o predstavljanju kulturnih sadržaja namijenjenih Hrvatima u inozemstvu. Iako su projekti koje u suradnji s hrvatskim diplomatskim predstavništvima u inozemstvu organizira Odjel za kulturu Ministarstva vanjskih poslova i europskih integracija prvenstveno namijenjeni građanima zemlje primateljice, bitno je njihovo predstavljanje i Hrvatima koji žive u određenoj državi bez obzira na to o kojoj se iseljeničkoj generaciji radi. Riječ je, naime, o težnji da se vrijednim kulturnim i umjetničkim sadržajima potencijalne gledatelje/slušatelje upoznae s vrijednim ostvarenjima hrvatske baštine i suvremenosti, kao svjedočanstvima povijesnoga kontinuiteta hrvatske kulture i njezine pripadnosti mediteranskom i srednjoeuropskom kulturnom krugu. Jer, što bi bio nacionalni identitet ako ne ukupnost povijesno nataloženih vrijednosti koje se protežu sve do naših dana, a po kojima se hrvatska kultura skladno, sa svim svojim posebnostima i značajkama, uklapa u zajedništvo kulturno razvijenih i osviještenih europskih naroda? U tom se kontekstu nastoji afirmirati narodnu baštinu i djela hrvatskih umjetnika na različitim područjima umjetničkog izražavanja ne bi li se kod Hrvata u inozemstvu razvijali ponos i dostojanstven odnos prema kulturi naroda kojemu podrijetlom pripadaju. Jednako je tako važno, u interakciji s kulturnim postignućima države useljenja, razvijati kulturni dijalog, nastojeći poticati ravnopravnu integraciju, ali ne i asimilaciju, kojom bi se izgubilo svijest o kulturi podrijetla. Dakako, na tom je planu bitno ulagati napore za očuvanje hrvatskog kao materinjeg jezika i omogućivati učenje hrvatskog jezika te podržavati sudjelovanje u hrvatskim kulturno-umjetničkim društvima koja djeluju u inozemstvu, a u kojima je, nažalost, osjetno sve manje sudjelovanje mladih generacija.

Institut za hrvatski jezik u Melbourneu i priznanje hrvatskog jezika u Australiji

Ivan Hrštic, **Artur Nalis**

U radu se na temelju izvorne građe Instituta za hrvatski jezik u Melbourneu proučava djelovanje Instituta i hrvatske zajednice u Australiji na priznanju posebnosti hrvatskoga jezika u Australiji. Originalni dokumenti i potpuna dokumentacija nalaze se u Hrvatskom arhivu Australije u Sydneyju, a dio fotokopirane građe, uglavnom pisane korespondencije predstavnika Instituta s brojnim adresatima o temi priznanja hrvatskog jezika u Hrvatskom državnom arhivu u Zagrebu. Institut za hrvatski jezik osnovan je 15. veljače 1979., a u njegovu su se radu posebno istaknuli Helena Češek, Artur Nalis, Jozo Pavlović, vlč. Josip Kasić, Marija Pavlović i Ana Stipanović. Hrvatski jezik priznat je u saveznoj državi Viktoriji 27. travnja 1979., a na razini Australije 7. listopada 1980., ali su brojne institucije to odbijale potvrditi i provoditi u praksi i nekoliko godina poslije.

Sveučilišna nastava hrvatskoga jezika, kulture i književnosti u SAD-u i Kanadi

Marica Čunčić

Stanje sveučilišne nastave hrvatskoga jezika, kulture i književnosti na sveučilištima u SAD-u (Indiana University, University of Pittsburgh, University of Iowa) i Kanadi (McMaster University, University of Waterloo, University of Toronto i Sheridan College) opisuje se na temelju autoričinoga iskustva (1985.—1996.) i dostupnih informacija s obzirom na naziv predmeta: hrvatski, srpskohrvatski, bosanski-hrvatski-srpski. Rezultati istraživanja pokazuju da naponi Republike Hrvatske posljednjih dvadeset godina nisu bitno promijenili stanje sveučilišne nastave hrvatskoga jezika, kulture i književnosti.

E-učenje hrvatskoga kao nasljednoga jezika:

trenutačno stanje i razvojne perspektive

Lada Kanajet Šimić, Lidija Cvikić

U radu se raspravlja o stanju e-učenja u području hrvatskoga kao inoga jezika (J2) te se navode perspektive njegove uporabe u poučavanju hrvatskoga kao nasljednoga jezika. Nasljedni su govornici posebna skupina jezičnih učenika koji se odlikuju visokom motiviranošću za učenje jezika te poznavanjem kulture i tradicije. Ograničene mogućnosti učenja hrvatskoga u pojedinim sredinama te neprikladnost postojećih nastavnih materijala često se navode kao glavni problemi u učenju i poučavanju hrvatskoga kao nasljednoga jezika. U radu se navode primjeri uporabe različitih modela e-učenja za hrvatski kao J2 te se na temelju iznesenih spoznaja raspravlja o njihovoj prikladnosti i primjenjivosti za poučavanje hrvatskoga kao nasljednoga jezika. Zaključuje se kako je e-učenje trenutačno najučinkovitiji način poučavanja nasljednih govornika kojim je moguće odgovoriti na glavne izazove poučavanja ove skupine učenika.

Slobodna riječ u hrvatskom egzilu s osvrtom
na časopis *Kroatische Berichte* (1976.—1990.)

Stjepan Šulek

Slobodna riječ hrvatskog iseljništva razvijana je na svim kontinentima u više od 500 publikacija (npr. novine, revije, knjige, proglašeni, časopisi, godišnjaci) koje su izlazile na hrvatskom i stranim jezicima. Članak nudi kratak osvrt na jednu od njih. Riječ je o

časopisu *Kroatische Berichte (Hrvatska izvješća)* u kojem su tekstovi na njemačkom jeziku objavljivani od 1976. do 1990. godine. Časopis je tematski bio posvećen podjednako političkim i kulturnim pitanjima, a posebna pozornost u radu je posvećena njegovim osnivačima, urednicima, uglednim suradnicima, financijerima, ciljevima itd.

Hrvatska iseljenička periodika u 21. stoljeću

Vesna Kukavica

Autorica u radu govori o važnoj ulozi hrvatske iseljeničke periodike u svakodnevnom životu hrvatskih iseljenika te njezinoj ulozi u njihovoj integraciji s domovinom. Koje publikacije izlaze danas (časopisi, hrvatski kalendari, godišnjaci, almanasi, bibliografski priručnici itd.)? S kojim se poteškoćama publicisti, urednici i nakladnici hrvatskih iseljeničkih publikacija susreću? Članak nudi odgovore na ta, ali i brojna druga relevantna pitanja.

Doprinos Hrvatske seljačke stranke očuvanju ideje hrvatske samostalnosti u hrvatskom iseljeništvo od 1945. do 1990. godine i stvaranju samostalne Hrvatske

Ivan Tepes

HSS je svojim političkim, kulturnim, prosvjetnim i dobrotvornim radom u emigraciji 45 godina sudjelovao, uz druge hrvatske emigrantske organizacije, u očuvanju ideje hrvatske samostalnosti, koja se uspela ostvariti u obliku samostalne i neovisne države 1991. godine. HSS će u cijelom svojem djelovanju u emigraciji poslije 1945. svoj legitimitet jedinog predstavnika hrvatskoga naroda temeljiti na činjenici gotovo plebiscitarne potpore birača na teritoriju Hrvatske u svim izborima nakon 1920., a pogotovo na zadnjim demokratskim izborima, održanim 1939. u Kraljevini Jugoslaviji. Takav će stav u politici HSS-a biti otegotna okolnost u suradnji s drugim emigrantskim organizacijama i u trenucima kada je politička emigracija u 70-im i 80-im godinama bila vrlo blizu svog cilja potpunog okupljanja u jednu organizaciju. Unatoč svim lutanjima vodstva HSS-a oko koncepcije državnosti Hrvatske, ipak će većim dijelom prevladati koncept neovisne hrvatske države uređene na demokratskim načelima, što će posebno doći do izražaja nakon smrti predsjednika Mačeka 1964. Program temeljen na politici utemeljitelja hrvatskog seljačkog pokreta Stjepana Radića bit će jedna od sastavnica programa Hrvatske demokratske zajednice na čelu s predsjednikom dr. Franjom Tuđmanom, koji je svoju povezanost s politikom HSS-a isticao od početka stvaranja hrvatske države i političkih promjena 1989. godine.

Prvo razdoblje suradnje Franje Tuđmana s Hrvatima u SAD-u i Kanadi (1966.—1987.)

Ivan Čizmić

U radu autor na temelju relevantne periodike i literature istražuje odnos dr. Franje Tuđmana s hrvatskim iseljeništvom u SAD-u i Kanadi od 1966. do 1987., u uvjetima njegova ilegalnog djelovanja. U posjetu SAD-u 1966. Tuđman je stupio u kontakt s istaknutim hrvatskim iseljenicima, a sudski procesi protiv njega i osude 1972. te 1981. godine bili su u iseljeništvo vrlo praćeni. U povodu 20. godišnjice izlaženja *Hrvatska revija* nagradila ga je 1970. za knjigu *Velike ideje i mali narodi*, a 1981. mu je, želeći ga približiti hrvatskom iseljeništvo, tiskala knjigu *Nacionalno pitanje u suvremenoj Eu-*

ropi. Tudmanove kritike režima u SFRJ glasno su odjekivale u iseljeništvu, a to razdoblje njegova djelovanja kulminiralo je posjetom Kanadi 1987. i početkom dogovora programa o suradnji domovinske i iseljene Hrvatske.

Doprinos hrvatskih iseljenika međunarodnom priznanju Republike Hrvatske

Gordan Grlić Radman

Autor analizira institucionalni put međunarodnopravnog priznanja Republike Hrvatske. S jedne strane taj put je bio otežan zbog nesprenosti međunarodne zajednice da prihvati novu geopolitičku realnost, a s druge zbog velikosrpske agresije koja je stvorila veliku sigurnosnopolitičku, humanitarnu i izbjegličku krizu u Hrvatskoj. Na primjerima nekih europskih država i SAD-a autor pokazuje kako je međunarodna zajednica, na početku krize, podržavala jedinstvo bivše jugoslavenske zajednice — odnosno politiku srbijanskog čelnika Miloševića — koja se trebala održati makar i nasilnim putem. Do promjene stava i percepcije o glavnom krivcu unutarnjeg sukoba i vojne agresije, dolazi tek u drugoj polovici 1991. zahvaljujući značajnoj ulozi i utjecaju hrvatskog iseljeničtva. O dimenziji i stupnju toga utjecaja ne postoji, međutim, stručna analiza koja bi utvrdila i verificirala politički značaj njihovih aktivnosti. Autor predlaže da nadležne institucije u RH istraže stvarni utjecaj Hrvata izvan domovine na pozitivnu percepciju Hrvatske u očima međunarodne javnosti, koje je omogućilo priznanje Republike Hrvatske.

Promicanje istine o Hrvatima u Saveznoj Republici Njemačkoj

Gojko Borić

Za vrijeme komunističke Jugoslavije imidž Hrvata u Njemačkoj nije postojao jer je u medijima, kulturnim institucijama i svakidašnjem životu sve bilo »jugoslawisch«. Pisalo se o hrvatskim pokrajinama Dalmaciji, Istri i Lici kao turističkim destinacijama i područjima za snimanje filmova po romanima Karla Maya, ali o Hrvatskoj kao cjelini malo se znalo. Tek su neki njemački novinari i publicisti počeli pisati o hrvatskim problemima neovisno o jugoslavenskim političkim okvirima. No, uglavnom su se zauzimali za opstanak Jugoslavije kao brane pred nadiranjem sovjetskog imperijalizma prema Jadranskom moru, pri čemu su ipak žigosali kršenja ljudskih i kolektivnih prava potlačenih naroda kao Hrvata, kosovskih Albanaca i Bošnjaka. Da bi smanjili efekte jugoslavenske propagande hrvatski emigranti osnovali su sedamdesetih godina prošlog stoljeća tromjesečnik na njemačkom jeziku *Kroatische Berichte*. Časopis je dolazio na najvažnije njemačke političke i kulturne adrese, a prestao je izlaziti prije 20 godina, nakon uspostavljanja hrvatske države. Prije deset godina Hrvati u Njemačkoj osnovali su internetski portal pod naslovom *Bulletin*, koji izdaje Hrvatska kuća u Kölnu. Svrha je portala upoznavati njemačku javnost s političkim, ekonomskim i kulturnim prilikama u Hrvatskoj i s položajem Hrvata u Bosni i Hercegovini. *Bulletin* se šalje na nekoliko tisuća relevantnih adresa u Njemačkoj, Austriji i Švicarskoj. Uređuju ga Gojko Borić i Karl Müller, a širi se i uz pomoć Hrvatskoga svjetskog kongresa u Njemačkoj.

Aktualni trenutak u odnosima domovinske i iseljene Hrvatske

Tomislav Đurasović

Autor u radu donosi svoja razmišljanja o trenutačnim odnosima između domovinske i iseljene Hrvatske u kontekstu globalizacije i Europske unije. Pritom u procesu globa-

lizacije razlikuje tri pojma: globalizaciju kao političko-ekonomski pojam za galopirajući proces svjetske podjele rada, globalizam kao ideologiju neoliberalizma te globalitet, prema kojem svi već duže živimo u tzv. svjetskom društvu. Analizirajući ulogu i položaj Europske unije danas, smatra kako ona nema budućnost te da je nekontrolirani i ubrzani proces njezina širenja »razvodnio« njezine ciljeve i karakter. U tom kontekstu, autor smatra da je jaz između hrvatske vladajuće elite i hrvatskog izvandomovinstva dosegno najdublju razinu, a analizirajući taj odnos usredotočuje se na dva razloga: pogrešno poimanje hrvatske domovine te nikada točno definiran pojam hrvatskog izvandomovinstva odnosno iseljeništva.

Useljeničke politike Republike Hrvatske u njezinim zakonima i državnim tijelima od 1991. do danas

Branko Barbić

Hrvatska danas nema svoju artikuliranu useljeničku politiku, koja se može iščitati iz njenih zakona i institucija. U njima se uočava da hrvatska useljenička politika ide u suprotnom smjeru od politike europskih zemalja, koje su useljeničku politiku stavile u vrh svojih prioriteta. Od bivšeg Ministarstva useljeništva RH nije ostalo ništa. Hrvati se nastavljaju iseljavati iz Hrvatske. Doseljavaju se stranci. Događa se puzajuća zamjena stanovništva. Dolazak 66 ilegalnih imigranata bez kapetana 2012. godine pokazuje da su Hrvatsku otkrili trgovci ljudima, a bez svoje useljeničke politike Hrvatska je u opasnosti gubljenja hrvatskog državnog karaktera.

Uloga hrvatskih iseljenika u procesima stvaranja imidža Hrvatske u svijetu

Božo Skoko

Rad se bavi važnošću imidža države u suvremenim međunarodnim odnosima, s posebnim naglaskom na imidž Hrvatske i načine njegova stvaranja. Autor se posebno fokusira na ulogu hrvatskih iseljenika u stvaranju slike o Hrvatskoj među građanima država primateljica te općenito doprinos iseljeništva promociji Hrvatske u svijetu. Autor ističe važnu ulogu iseljenih Hrvata i njihovih potomaka u promicanju istine o Hrvatskoj tijekom Domovinskog rata te iznimnu važnost njihova djelovanja u čuvanju i promicanju hrvatskog identiteta te lobiranju za Hrvatsku i njezine interese. Posebno naglašava kako Hrvati i njihovi potomci u svijetu postaju hrvatski glasnogovornici bez obzira na njihovu aktivnu ili pasivnu ulogu u tom procesu. Tako nastaje međuovisnost imidža pojedinih iseljeničkih zajednica i njihove domovine, neovisno o njihovoj volji. Autor također analizira goleme neiskorištene mogućnosti hrvatskog iseljeništva u pogledu promocije njihove domovine te donosi konkretne prijedloge za aktivniju ulogu iseljenika u promociji Hrvatske i jači angažman domovinskih institucija u povezivanju sa dijasporom i pomaganju u tim procesima.

Hrvatski identitet između moderne i postmoderne

Jure Vujić

Hrvatski identitet u postmodernom razdoblju obilježen je odsutnošću jasne društvene integracije i nacionalne homogene policentrične identifikacije te pomanjkanjem stabilne i građanske političke kulture. To se odnosi prvenstveno ne samo na domovinu ili iseljenu Hrvatsku koju ne dijelim, već kako bi se prikazali društveno-politički simptomi koji vuku korijene već iz 1945. godine kada je nastao cijeli proces »osakaćenja na-

cije kroz onemogućavanje prirodne smjene generacija u povodu likvidiranja elitnih građanskih slojeva i generacijskih stupova nacionalnog korpusa od Bleiburga nadalje. U suvremenom postmodernom društvu sociološki rezovi i procesi generacijskog psiho-sociološkog rastvaranja i identitetnog urušavanja se nastavljaju.

Migration Activity from Croatia to Germany and Return Tendencies — An Account of Recent Developments

Caroline Hornstein Tomić

U radu se raspravlja o dosadašnjem razvoju, postojećim obilježjima i budućim trendovima migracija iz Hrvatske prema Njemačkoj. Utemeljen je na empirijskim istraživanjima, a u njemu se opisuje kako su privremena i kružna migracija te transnacionalne aktivnosti između ovih dviju država postali prevladavajući obrazac mobilnosti kvalificirane radne snage, odražavajući tako opće europske trendove mobilnosti. Autorica promatra motive, odgovore na strukturne potpore i poticaje, očekivanja te slike o domu i domaćoj okolini kao upravljačke i strukturirajuće sile migrantskih aktivnosti. Kao dio postojećih obilježja, koja su u radu komparativno promatrana kroz više generacija, ističe se povratak u domovinu odnosno reemigracija iz Njemačke u Hrvatsku nakon stjecanja nezavisnosti. Uzimajući u obzir heterogenost domovinske migracije, prepoznatljivije su sličnosti takve migracije i povratničkih iskustava, koji se mogu prepoznati s obzirom na motivaciju, odgovore na strukturne šanse, životne planove, menadžment identiteta i integraciju. Autorica u radu stavlja naglasak i na prijenos znanja, kulture i iskustva koji prati migracijske aktivnosti te koji je neotkriven potencijal za inovacije i razvoj, ali i međunarodnu (bi- i multilateralnu) suradnju.

Tu ne može ni'ko živ imat' plan hoće li se vratit': Promjenljive artikulacije povratka u domovinu među hrvatskim ekonomskim migrantima u Njemačkoj

Jasna Čapo

Na temelju narativnoga materijala prikupljenoga među hrvatskim gastarbajterima podrijetlom iz Hrvatske i Bosne i Hercegovine, a koji tri ili četiri desetljeća žive i rade u Njemačkoj, u radu se analiziraju mijene u artikulaciji njihova plana povratka u domovinu. Pokazuje se da je povratak rezultat složenoga procesa odlučivanja unutar okvira koji je zadan promjenjivim migracijskim politikama i mjerama u zemlji useljenja i u zemlji podrijetla te da proces odlučivanja sadrži pragmatično odmjerenje mogućnosti što se migrantu nude u obje zemlje. Nadalje, argumentira se da je planiranje stalno iznova redefinirano s obzirom na individualni i obiteljski životni tijek i povijesno vrijeme. Ti mikro-, mezo- i makročimbenici utječu na promjene u značenju povratka te mogu dovesti do odustajanja od povratka.

Post-migration Dynamics: Towards a New Configuration of a Transnational Social Space

Walter Vori Lalich

Dinamičnost postiseljeničke demografske i suvremene globalne društvene strukture redefiniraju hrvatsko-australski transnacionalni društveni prostor utječući na sadržaj, kvalitetu i intenzitet odnosa. Hrvatska postaje zemljom useljavanja, a Australija više nije isključivo zemlja doseljavanja. Transnacionalni prostor koji spaja ove udaljene lokalitete sve više će definirati sudjelovanje potomaka iseljenika kojima je hrvatski tek dru-

gi jezik komuniciranja, njihovim potrebama, interesima i aspiracijama. Kretanja unutar hrvatsko-australskog transnacionalnog prostora upućuju na njegovu dinamičnost i probleme. Hrvatske institucije će imati sve veću ulogu u konvergenciji interesa matice i izmijenjene periferije s ciljem intenzivnijeg uključenja potomaka iseljenika u transnacionalni prostor. Uključenje kreativnog i radnog potencijala potomaka u interesu je Hrvatske prema svjetskoj konkurenciji; alternativa je gubitak dragocjenih spona stvorenih iseljavanjem.

Mladi povratnik na radnom tržištu u Hrvatskoj

Zvonimir Milas, Nikolina Vukojević

U članku dajemo prikaz o »mladom povratniku« i njegovu uključenju u tržište rada u Hrvatskoj iz perspektive naših dviju tvrtki: Litterate d.o.o., koja se bavi podukom stranih jezika i ISG savjetovanja d.o.o., koja se bavi posredovanjem u zapošljavanju. Analizirali smo izgleda za ostajanje mladog povratnika u Hrvatskoj, uvažavajući potražnju za njegovim profesionalnim profilom na tržištu rada. Istaknuli smo prednosti i nedostatke tipičnog mladog povratnika i pokušali ocijeniti perspektive povratnika u budućnosti. Zaključili smo kako je neophodno da država stvori specifičan institucijski okvir za aktivno vrbovanje na imigraciju potencijalnih povratnika kao i za njihov trajan ostanak u domovini. Pretpostavljamo da bi se uspješna integracija mladih povratnika znatno odrazila na konkurencijsku sposobnost hrvatskog gospodarstva u uvjetima slobodne trgovine.